

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä sekä luonnoksista erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetuksen ja päivystisasiasetuksen muuttamiseksi

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä, luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (582/2017, erikoissairaanhoidon keskittämissiasetus) muuttamisesta sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen (583/2017, päivystisasiasetus) muuttamisesta.

Ehdotukset liittyvät pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman toimeenpanoon ja voimaan tulleisiin terveydenhuoltolain leikkaustoimintaa, ympärivuorokautista päivystystä ja lasten ja nuorten niin sanottua terapiatakuuta koskeviin muutoksiin.

Luonnoksessa valtioneuvoston asetuksessa eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä ehdotetaan säädettävän edellytyksistä suorittaa päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia leikkauksia, jotka edellyttävät leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, eräissä sairaaloissa, joissa ei ole monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä suorittaa eräitä anestesialogista osaamista edellyttäviä toimenpiteitä muissakin sairaaloissa ja toimintayksiköissä. Säännökset koskisivat myös näiden leikkausten ja toimenpiteiden hankintaa. Asetus liittyy terveydenhuoltolakiin säädettyihin muutoksiin koskien leikkaustoimintaa ja ympärivuorokautista päivystystä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi alkuvuonna 2025 hyvinvointialueilta sekä lääketieteellistä osaamista edustavilta sidosryhmiltä näkemyksiä siitä, miten leikkauksista ja toimenpiteistä tulisi säätää. Saatujen näkökohtien perusteella ehdotetaan, että asetuksessa säädettäisiin yleisistä järjestämiseen ja tuottamiseen, leikkauksiin ja toimenpiteisiin sekä potilaan yksilökohtaiseen arviointiin liittyvistä edellytyksistä yksittäisten leikkausten ja toimenpiteiden listausten sijaan.

Erikoissairaanhoidon keskittämissiasetukseen ja päivystisasiasetukseen ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisluonteisia ja lainsäädäntöä selkeyttäviä muutoksia liittyen 1.10.2025 voimaan tuleviin terveydenhuoltolain päivystystä koskevan sääntelyn muutoksiin. Lisäksi erikoissairaanhoidon keskittämissiasetukseen ehdotetaan täsmennettäväksi hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän alueellisia tehtäviä liittyen psykoterapeuttisten ja

psykososiaalisten menetelmien arvioinnin, osaamisen ylläpidon ja menetelmien käytön työnjakoon. Päivystysasetuksessa muutettaisiin synnytysten määrää koskevan sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupan myöntämisen edellytyksiä liittyen yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden puoltavan kannan hankkimiseen.

Tausta

Terveystenhuoltolakiin on hyväksytty muutoksia, jotka liittyvät ympärivuorokautiseen päivystykseen ja leikkaustoimintaan. Osa muutoksista on tullut voimaan 1.1.2025 ja osa tulee voimaan 1.10.2025. Terveystenhuoltolain 45 §:n muutosten myötä osaa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta kirurgiasta saa suorittaa hyvinvointialueiden Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevilla sairaaloissa ja HUS-yhtymän sairaaloissa, vaikka niissä ei ylläpidetä monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Lisäksi muissakin toimintayksiköissä saa suorittaa tiettyjä anestesiologista osaamista edellyttäviä toimenpiteitä. Laissa säädetään myös edellytyksistä hankkia tällaisia leikkauksia ja toimenpiteitä yksityiseltä palveluntuottajalta sekä eräistä toimintaan liittyvistä edellytyksistä. Laissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla näistä leikkauksista ja toimenpiteistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Jatkossa 1.10.2025 lähtien kullakin hyvinvointialueella on yksi nimetyllä paikkakunnalla sijaitseva yliopistollinen sairaala tai keskussairaala, jossa saa ja on velvoite ylläpitää väestölle avointa ja sairaalan toiminnan varmistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä. Uudellamaalla HUS-yhtymä voi kuitenkin päätöksensä perusteella ylläpitää tällaisia sairaaloita muillakin paikkakunnilla kuin vain Helsingissä. Laista kumoutuu sääntely, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää poikkeuslupan perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpitoon, ja toimintayksiköistä, joissa saa ylläpitää perusterveydenhuollon ympärivuorokautista päivystystä säädetään jatkossa laissa. Näiden muutosten takia sekä lakiin tulleiden termimuutosten takia on tarve muuttaa päivystysasetusta ja erikoissairaanhoidon keskittämisasetusta.

Terveystenhuoltolaissa on tullut 1.5.2025 voimaan sääntely, jonka mukaan lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykologiseen vuorovaikutukseen perustuva määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito on aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoidolle on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä (niin sanottu lasten ja nuorten terapiatakuu). Erikoissairaanhoidon keskittämisasetukseen ehdotettu muutos liittyen psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arvioinnin ja osaamisen ylläpidon ja menetelmien käytön työnjakoon liittyy lasten ja nuorten terapiatakuulainsäädännön toimeenpanoon, joskin koskee kaiken ikäistä väestöä.

Tavoitteet

Eräistä leikkauksista ja lääketieteellisistä toimenpiteistä annetun valtioneuvoston asetuksen säännösten tavoitteena on varmistaa potilasturvallisuuden toteutuminen. Tavoitteena on luoda sääntely, joka pysyy ajantasaisena lääketieteen kehityksestä riippumatta.

Psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arvioinnin ja osaamisen ylläpitoa koskevalla muutoksella tavoitellaan koko Suomessa yhdenvertaista palvelua ja vaikuttavien menetelmien käyttöä palvelujärjestelmässä sekä korostetaan yliopistollisten sairaaloiden koordinaattoroolia yhteistyöalueillaan.

Synnytyslupaa koskevalla muutoksella tavoitellaan hakuprosessin keventämistä. Päivystysasetuksen ja erikoissairaanhoidon keskittämisesetuksen muilla muutoksilla tavoitellaan sitä, että asetustasoinen sääntely on linjassa uudistetun lainsäädännön ja sen käsitteiden kanssa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi-sivustolle. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi -sivustolta Ohjeet > Käyttöohjeet. Käyttöönottoon voi pyytää tukea oikeusministeriöstä osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi. VAHVA-järjestelmää käyttäviä ministeriöitä pyydetään viemään lausuntonsa VAHVAAan asialle VN/30743/2024. Kirjallisen lausunnon voi myös lähettää sosiaali- ja terveysministeriölle sähköisesti osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/30743/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kirjeitse lausunnon voi toimittaa osoitteeseen:

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Jos lausunto on jätetty Lausuntopalveluun, sitä ei tarvitse erikseen lähettää sosiaali- ja terveysministeriölle sähköpostitse tai kirjepostissa.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (valtioneuvosto.fi/hankkeet, tunnus STM140:00/2024). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan **viimeistään 25.6.2025**.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat:

lääkintöneuvos Sirkku Pikkujämsä, p. 0295163014, (palvelujärjestelmä ja lääketiede)

hallitusneuvos Merituuli Mähkä, p. 0295163575, (lainsäädäntö)

lääkintöneuvos Helena Vormaa, p. 0295163388, (psykoterapeuttiset ja psykososiaaliset menetelmät)

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi

Liitteet:

[asetus eräistä leikkauksista ja toimenpiteistä 14.5.2025.pdf](#)

[keskittämisasiasetus 14.5. fi.pdf](#)

[päivystysasetus 14.5.pdf](#)

[Rinnakkaistekstit fi.pdf](#)

[operationer åtgärder förordningen 14.5.2025 sv.pdf](#)

[jourförordningen 14.5._sv.pdf](#)

[centraliseringsförordningen 14.5.2025 sv.pdf](#)

[parallelltext.pdf](#)

[Asetusmuistio leikkautoiminta yms 14.5.2025.pdf](#)

Jakelu:

Gynekologisen Kirurgian Seura ry

Lihavuus- ja metaboliakirurgian yhdistys

Pään ja kaulan kirurgia ry

Pään ja kaulan kirurgia ry

Rintarauhaskirurgia ry

Suomen akuuttilääketieteen yhdistys ry

Suomen anesthesiologiyhdistys ry

Suomen Angiologiyhdistys

Suomen Erikoislääkäriyhdistys ry SELY

Suomen Erikoislääkäriyhdistys ry SELY

Suomen Gastroenterologiyhdistys ry
Suomen Gastrokirurgit ry
Suomen Gynekologiyhdistys ry
Suomen Hammaslääkäriliitto ry
Suomen hammaslääkäri-seura Apollonia
Suomen hammaslääkäri-seura Apollonia, Lasten hammashoidon jaosto
Suomen Kardiologinen seura
Suomen Keuhkolääkäriyhdistys
Suomen Kirurgiyhdistys ry
Suomen Kliinisen neurofysiologian yhdistys
Suomen Korvakirurgiyhdistys
Suomen Käsikirurgiyhdistys ry
Suomen lastenkirurgiyhdistys Sulamaa-seura ry
Suomen Lastenlääkäriyhdistys ry
Suomen Lastenneurologinen Yhdistys ry
Suomen leuka- ja kasvokirurgian yhdistys ry
Suomen Lääkäriliitto ry
Suomen Neurokirurginen yhdistys SNKY
Suomen Onkologiyhdistys
Suomen Ortopediyhdistys Ry (SOY)
Suomen Ortopediyhdistys Ry (SOY)
Suomen Palliatiivisen lääketieteen yhdistys SPLY
Suomen Plastiikkakirurgiyhdistys ry
Suomen Plastiikkakirurgiyhdistys ry
Suomen Psykiatriyhdistys
Suomen Radiologiyhdistys
Suomen Rinologiyhdistys
Suomen silmälääkäriyhdistys ry
Suomen suu- ja leukakirurgiyhdistys
Suomen Thoraxkirurgiyhdistys ry
Suomen Transplantaatiokirurginen yhdistys ry
Suomen Traumatologinen yhdistys ry
Suomen Urologiyhdistys ry
Suomen Verisuonikirurginen Yhdistys ry
Suomen Verisuonikirurginen Yhdistys ry
Suomen Yleislääketieteen yhdistys
Suomen Yleislääkärit GPF ry
Valtakunnallinen kansanterveystyön johtajaverkosto
Valtakunnallinen kansanterveystyön johtajaverkosto
Valtakunnallinen kansanterveystyön johtajaverkosto

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit ehdotetusta leikkauksia ja tiettyjä lääketieteellisiä toimenpiteitä koskeva valtioneuvoston asetuksesta. Onko ehdotettu asetus selkeä ja toimeenpantavissa, ja onko siinä huomioitu oleelliset asiat? Ellei mielestänne ole, miten sitä pitäisi muuttaa?

Kommentit erikoissairaanhoidon keskittämisasiäsetuksen 4 §:n muutosehdotuksesta (psykoterapeuttisiin ja psykososiaalisiin menetelmiin liittyvä työnjako)

Kommentit muista keskittämisi- ja päivistysasetuksen muutosehdotuksista

Cantell-Forsbom Anna
Sosiaali- ja terveysministeriö

Mähkä Merituuli
Sosiaali- ja terveysministeriö